

Hiệp ước toàn cầu bảo vệ biển cả: Bước ngoặt quản lý và khai thác kinh tế đại dương từ 2026

21:02 20/09/2025

Từ tháng 1/2026, Hiệp ước Liên hợp quốc về vùng biển quốc tế sẽ chính thức có hiệu lực, mở ra khung pháp lý toàn cầu đầu tiên điều chỉnh hoạt động bảo tồn và khai thác bền vững tài nguyên biển. Văn kiện đạt đủ ngưỡng 60 quốc gia phê chuẩn sau khi Maroc và Sierra Leone tham gia, trở thành luật quốc tế ràng buộc.

Các nước tham gia ký kết hiệp định bảo vệ đa dạng sinh học biển.
(Ảnh: AP)

Hiệp ước bao phủ khoảng 60% diện tích đại dương nằm ngoài vùng đặc quyền kinh tế của các quốc gia – khu vực vốn chưa được quản lý đầy đủ nhưng lại tiềm ẩn giá trị kinh tế khổng lồ, từ ngư nghiệp, vận tải biển, khai thác khoáng sản dưới đáy đại dương cho tới nghiên cứu và khai thác tài nguyên di truyền biển. Đây được coi là lĩnh vực kinh tế mới, có thể tạo ra thị trường hàng chục tỷ USD trong tương lai.

Một trong những điểm nhấn quan trọng của hiệp ước là cơ chế chia sẻ lợi ích từ tài nguyên di truyền biển nhằm đảm bảo các quốc gia đang phát triển không bị gạt ra ngoài trong cuộc đua tiếp cận và thương mại hóa nguồn tài nguyên này. Điều này đặc biệt có ý nghĩa khi các công ty công nghệ sinh học, y dược và năng lượng ngày càng quan tâm đến việc khai thác nguồn gene từ sinh vật biển phục vụ cho sản xuất thuốc, thực phẩm chức năng hay năng lượng tái tạo.

Tuy nhiên, việc triển khai hiệp ước không đơn giản. Các chuyên gia dự báo, phải tới 2028 – 2029 những khu bảo tồn biển đầu tiên mới có thể đi vào hoạt động. Đồng thời, quá trình đàm phán tiếp tục đối mặt với sự phản đối từ một số cường quốc hàng hải và công nghiệp do lo ngại ảnh hưởng đến quyền khai thác truyền thống. Nga chưa ký hiệp ước, trong khi Mỹ – dù đã ký dưới thời Tổng thống Joe Biden – nhiều khả năng sẽ không thúc đẩy phê chuẩn dưới chính quyền hiện nay.

Tính đến giữa tháng 9, đã có 143 quốc gia tham gia, song các tổ chức quốc tế kêu gọi thêm nhiều nước phê chuẩn để gia tăng tính hiệu quả. Đặc biệt, sự tham gia của các quốc đảo nhỏ và quốc gia đang phát triển được kỳ vọng sẽ tạo nên sự cân bằng trong việc phân bổ lợi ích kinh tế từ đại dương.

Đối với Việt Nam, quốc gia có đường bờ biển dài hơn 3.200 km và nằm trong nhóm các nền kinh tế biển mới nổi, hiệp ước này mở ra cơ hội quan trọng để tăng cường hợp tác quốc tế trong khai thác bền vững, phát triển ngành thủy sản có trách nhiệm và nghiên cứu ứng dụng tài nguyên di truyền biển. Đồng thời, Việt Nam cũng có thêm công cụ pháp lý quốc tế để thúc đẩy mục tiêu phát triển kinh tế biển xanh, gắn tăng trưởng kinh tế với bảo vệ hệ sinh thái và an ninh môi trường.

Việc hiệp ước có hiệu lực được kỳ vọng không chỉ giúp bảo vệ hệ sinh thái biển – vốn đóng vai trò then chốt trong kiểm chế biến đổi khí hậu – mà còn định hình luật chơi kinh tế mới trên đại dương, nơi lợi ích môi trường và khai thác thương mại phải được đặt song hành.

Hậu Thạch